

הרב אבן עזרא

ראיתי להראב"ע שכתב כי ברודים הם טלואים ולא הביא הרב הכרח לדבר.

בראשית לא, יב

ראיתי לר' אברהם בן עזרא ז"ל שכתב כי פרשה זו נאמרה לפסח דורות והוסיף מצות אחרות וכו', דבריו כאן בטלים הם כפי דברי רבותינו ז"ל וכו', גם מה שאמר כו', הם דברים בעלמא ומי ישמע אליו ואין צריך לומר לקבל דבריו בזה.

שמות יב, ב

הגם שהרב ז"ל חש לקמחיה ואינו חולק על דברי רבותינו אלא בדבר שאין בו הוראה לעתיד אף על פי כן גם במה שלפנינו חולק בלא עומק המכריח וכיוצא בו, ונעקרו דברי ר' אברהם בן עזרא והיו כלא היו.

שמות יב, ב

ולא ידעתי למה מעלים עיניו מאור החיים אשר האירו רבותינו ז"ל, מדבריו נראה כי נעלמה מלפני זכרוננו סוגיית מס' שבועות וכו'.

שמות כה, ח

ואני אומר שיותר היה לו שלא לומר דבר שאינו נשמע ולא יחלוק על מקבלי תורה, כי מי ישמע לדבריו כאן ואפילו ללומדם והם הפך קבלת תורת משה, ומה גם בפשט הכתוב שאפילו כי רב זוטא כן יבין בתחילת ההשכל, וממי נעדר את אשר ראו עיניו ויותר מהמה וכו'.

ויקרא יא, כא

וללמד על הרב ז"ל זכות, אולי שפירוש זה לא כתבו אלא לסיבה ידועה לו, ונהג מנהג ע' זקנים ששינו בכמה מקומות, וגם לזה ה' יכפר בעדו.

ויקרא יא, כא

ובמחילה מכבודו אם כאנו לחלוק על רז"ל ולפרש מלות התורה בלשון ישמעאל היינו עושים תורת שקר, וכי כעורה זו שפירשו רז"ל בלשון הזה"ב, ובפירושים כאלו נתן הרב יד

לחכמי הדורות לזלול בכבודו, וכולן כמין פירוש זה ישתקעו הדברים ולא יאמרו. ויקרא יב, ל

ושמעתי גם ראיתי כתוב מעשה, שבימי רבי אברהם בן עזרא עמד טועה אחד וכתב בראיות כי יום שבת יקדים בו היום ואחר כך הלילה, ונתגלה הדבר להרב על ידי נס וסתר מועצותיו וכו', דרשו מעל ספרו. ויקרא יט, ג

ראיתי להרב ר' אברהם בן עזרא שכתב שיהושע כתב כן. ואין ראוי לכתוב כדברים האלה בפשטי הכתובים וכו'. דברים לד, ו

רבי אברהם בן עזרא כתב שבכו כל בית ישראל לכבוד משה שהיה חי. ואין להאמין לפירושו וכו'. דברים לד, ח

הרא"ם

מה שכתב הרא"ם וכו' כבר דחינו הדברים ואין צורך להוסיף לדחותם. בראשית מג, ט

וראיתי להרא"ם שדייק וכו', ואין דבריו נראים כי וכו', והאמת כי טעם שלא אמר כן (הפסוק) כי יש לחוש לדרשות אחרים הנשמעים ממנה והמשכיל יבין. שמות כא, ג

וראיתי להרא"ם שרצה ליישב ואמר וכו', ולפי דעתי אין דברי הרב נראים וכו' ואם מחמת הקושיא, יותר יש להניח הדבר בצריך עיון מלבדות מדעתנו דברים שאין להם על מה שיסמוכו, ומה שהוכיח מתירוצ' ר"י, וגם עליו אני דן וכו'. שמות כה, ט

ורא"ם ז"ל כתב בזה דברים שאינם לפי רום חכמתו, וראיתיו שרצה להסתייע לדברי רש"י מדברי ראב"ע, ובמחילה מכבודו וכו'. שמות כה, כא

הרב הר"י רוזאניש זצוק"ל

ומה מאוד גדלה לי הקושיא לדעת הרב בעל משנה למלך שכתב ותמה על רמב"ם וכו', ואין דבריו מחוורין.

שמות כא, יד

והר"י מאורליינש פירש וכו' וכבר דחו התוס' דבריו יעיין שם דבריהם. ועוד יש להקשות על דבריו ז"ל כהנה וכהנה, ויותר יש לבהור בדבריו.

שמות כה, כא

וראיתי להרב המופלא הר"י רוזאניש זצוק"ל בספר הנכבד משנה למלך שהביא ברייתא אחת וכו' והקשה הרב הקושיות עצמם שכתבנו וכו' דרשו מעל ספר הרב מה שתרץ בזה.

ויקרא יד, ז

ודבריו ז"ל קצת דחוקים, ובפרט לכת הפוסקים שסוברים דספק דאורייתא שמותר מן התורה לא יעמדו דברי הרב עליו השלום למעיין בדבריו.

ויקרא יד, ז

ומה שכתב הרב הגדול בעל משנה למלך שלא היינו יודעים באיזה מקום וכו', אין דבריו ז"ל מוכרחים

ויקרא יד, ז

הכסף משנה

והכסף משנה כתב שלא ידע מנין לו לרמב"ם חילוק זה.

ויקרא ה, א

ותמה עליו הכסף משנה וכתב ששאל זה הרא"ש מהר"ש ולא זכינו לתשובה וכו'.

ויקרא כא, א

ותירץ הכסף משנה שסובר רמב"ם שמתיבתא נפש גמרינן הכל ששקולים הם וקרא לא

ובמחילה מכבודו (הרא"ם) לא דק בזה.

ויקרא א, א

ומה שנסתייע הרב (הרא"ם) בפסוק ויקרא וכו' לא האירו למול פני הרב בב' כתובים וכו'.

ויקרא א, א

ובזה אין קושיא דרב קשיא, ותמה אני איך לא האירו למול עניו מה שהקשינו.

ויקרא א, א

ודאי שדברי הרב כאן שלא בדקדוק, ולדברינו אין מקום לקושיא אחת מכל אלו וכו'.

ויקרא א, א

וראיתי להרא"ם שנתן דעתו ליישב הדקדוקים, וכל מה שכתב הרב בזה אין דעתי הולמתו, ומה שיישב וכו', בושני מדברים אלו וכו', ותמהני עליו וכו' זה שגגה הוא, והדברים ברורים לעין כל בן דעת, ותמהני איך יצאו מפי קדוש דברים אלו, ויש עוד להקשות אלא שאין צורך לדחות דברים כאלה.

ויקרא א, א

ומה שיישב וכו' ודחק עצמו לפרש גם בדברי רש"י וכו', דבריו ז"ל אין שכלי הולמם וכו' עין רואה ולב שומע כי וכו' אין דברים אלו כדאים ליאמר וכו', וזה הכל גמור.

ויקרא א, א

וראיתי להרא"ם שפירש וכו'. אלא שנראה בעיני פירוש הרא"ם ז"ל דחוק ביותר, כי אין יקבל הדעת לפרש וכו', כמו זר נחשב הענין.

ויקרא ה, י

וראיתי לרא"ם שפירש דברי רש"י שדייק תיבת וכו' ולא יצא ידי חובת עיונו הזך אפילו בענין הקושיא שיש על רש"י מהברייתא, ואני אומר כי רש"י ז"ל לא נעלם ממנו כוונת דברי ר' יונתן, אלא שנראה לדעתו הזכה מוכרע וכו'.

במדבר כו, נג

שמעתייה משם הרב הקדוש מהר"י לוריא
זצוק"ל והוא כי לפעמים יתהפך האדם וישתנה
מטוב לרע בטבעו ומזגו ולא ידע מאיזה סיבה
והוא עצמו יתמה איך נהפך בדעתו, ואמר כי
זה יסובב לצד שלפעמים יאכל אדם מאכל
שיש בו חלק מחלקי הרע או יש בו נפש רעה
מהגלגולים לסיבת תחלואיהם וכו'.

ויקרא יח, ב

מאמר הרב האר"י ז"ל כי בטבע הקדושה
להשאיר במקום שתהיה בו רושם.

ויקרא יט, ט

אומרם ז"ל כי בני תורה אין להם פרנסתם
בעולם הזה וכאומרם שאמרה תורה מפני מה
בני עניים, והטעם הוא שמעתי טעם נכון משם
האר"י ז"ל כי אין העולם יכול לסבול רוב
הטובה אשר תנתן בשביל הצדיקים לזה אינו
משפיע אלא לבינונים ודרך שם יהיו נזונים
בני תורה.

ויקרא יט, יג

תמצא שכן כתבו בשם הרב האר"י ז"ל כי
מעשה בלא כונת הדבר הוא ככלי ריק
שהעיקר הוא המחשבה.

ויקרא כו, ג, אופן כג

וסלחת לעוני כי רב הוא, ופירוש הרב האר"י
ז"ל שחוזר אל המפתח כי רב הוא.

דברים כו, ו

רמב"ם

הראב"ד ה' יכפר בעדו נהג מיעוט כבוד
בהרמב"ם על דברו בזה.

בראשית ו, ה

ונראה כי רמב"ם ז"ל תלא זייניה בכרייתא
הובאה בספרי.

בראשית יח, ג

ואפשר כי רבינו (הרמב"ם) מפרש דברי רבי
שכתבתי למעלה.

בראשית יח, ג

צריך אלא אסמכתא ע"כ. ואין דברי הכסף
משנה נראים, כי מנין לו לרמב"ם וכו'.

ויקרא כא, א

והדבר פשוט אצלי שנעלמה ברייתא זו מעיני
הכסף משנה.

ויקרא כא, א

והכסף משנה לא רשם מנין הוציא הרב
(הרמב"ם) דין זה.

ויקרא כה, טו

רבינו יצחק לוריא האריז"ל

(מאמרים)

תמצא כי מצרים אשר נתרוקנה מהניצוצות
כאומרם ז"ל לא יצאו ישראל עד שעשאוה
כמצודה שאין בה דגן וכמצולה שאין בה דגים
דכתיב וינצלו את מצרים צוה ה' לבל יבאו
שמה וכמבואר הטעם בדברי האר"י ז"ל.

בראשית כה, ה

כתב איש אלהים קדוש ה"ה הרב יצחק
לוריא זצוק"ל וכו' מהתחלקות הנשמות לכמה
ניצוצות ובכל גלגול וגלגול באים קצת מהם
וכפי מספר הניצוצות של הצלם כך מספר ימי
חיו והימים שעושה בהם המצות נתקן ניצוץ
אחד של הצלם ההוא כנגד היום ההוא וכו'.

בראשית מז, כט

תמצא שכתב האר"י ז"ל שצריך לכוין בתפיל'
הקבוע להתפלל על זה הצדיק שלא ימות פי'
כי באמצעות התפלה יתרבה זכותו ויעמוד חי
ותבוטל גזירת מות ממנו.

ויקרא יד, ט

ובהשכלה מושכל עליון על פי האריז"ל לבאי
בהיכלי מלך כי מהעבירה עצמה יולד דבר רע
שהוא עצמו העון שעשה ובידו נמסר עושהו
וכו'.

ויקרא, טז, ז

ר' משה בירדוגו

שמעתי מפי חכם גדול חסיד וגדול בישראל
חביב עלי כרוחי ה"ה הרב ר' משה בירדוגו
זלה"ה שהיה מדקדק בשעת הדין שיהיו עיניו
למטה ולא היה נושא עיניו כל עיקר, ושהיה
מרגיש שאם היה נושא עיניו לצד ההכרה
באיזה א' מבעלי הדין היה מתבלבל שכנגדו.
דברים א, טז

רש"י ז"ל

נזרקה רוח הקודש בדברי רש"י ז"ל.
בראשית לא, לט

מאור עיני ישראל רש"י ז"ל, דברי קדוש חן.
שמות ד, ט

אין כוונתנו וכו' להקשות ולהשיג על
הפירושים, ובפרט דברי רש"י המקודשים.
שמות לא, יג

אדונינו רש"י ז"ל.
ויקרא כו, מ

רש"י ז"ל רוח הקודש הופיעה בו, וכיוון אל
דברי רבותינו ז"ל.
במדבר כו, טז

פ' רש"י ז"ל וכו', ואין אני רואה הכרח
לדבריו, כי היכן מצינו וכו', וראיתי שתלה
זייניה וכו'.
דברים ב, כ

וראיתי לרמב"ן שכתב על דבריו (רש"י ז"ל)
וז"ל ולא השגיח הרב כי השם הראשון וכו',
ואני אומר שלא נתכוון רש"י על שם אדנות
וכו', ובזה אין כאן השגה.
דברים ג, כד

דברי המאור רש"י ז"ל.
דברים יב, כט

שני המאורות (רמב"ם ורמב"ן).

בראשית לד כה

וראיתי לרמב"ם שכתב בפ"ה מהלכות רוצח
ושמירת נפש וכו' עד כאן, והוא ודאי שלא
ראה הברייטא שמדייק וכו'
שמות כא, יד

והמשכיל יבין שדינו של רמב"ם מאיר,
והכתוב מסייעו.
ויקרא ה, א

רמב"ן

ורמב"ן ז"ל דחה דברי רש"י וכו'. וקשה לי
גם לדברי רמב"ן וכו', ופשוט שאין דברי
רמב"ן מחוורים.
בראשית טו, טז

ורמב"ן כתב שידע מהרגשת אפיסת כוחותיו.
ואין דבריו ז"ל נראים כי כמה ימים יחיה אדם
אחר שיתחיל להחלש.
בראשית מז, כט

ורמב"ן ז"ל דחה דברי רמב"ם וכו', ודבריו
ז"ל צריכין ערב.
בראשית לד כה

שני המאורות (רמב"ם ורמב"ן).

בראשית לד כה

גם בעיני יפלא דברי רמב"ן ז"ל שהשיג על
דברי רש"י שאמר וכו', מדבריו נראה כי
נעלמה מלפני זכרונו סוגיית מס' שבועות
שדברי רש"י הם דברי הגמרא ומה מקום
לחלוק על התלמוד.
שמות כה, ט

ופשוט הוא שהרב (רמב"ן) לא דק יפה כמנהג
זכות עיונו הקדוש.
שמות לט, כד

מה שהליץ הרב (רמב"ן) וכו' לא ידעתי מה
הנאה יש בזה.
דברים א, לז